

GALA ATSKAITE

pētījumam „Zināšanu un informācijas bāzes veidošana jūras ūdeņu izmantošanas un jūras vides mērķu sasniegšanas ekonomiskai un sociālai analīzei”

Projekts „Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā”, Nr. 17-00-F06803-000001

Iepirkums „Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā Latvijas jurisdikcijā esošajos jūras ūdeņos” (Nr. VARAM 2016/54)

Līguma Nr. IL/109/2017 (19.12.2017.)

Pētījums tiek finansēts no „Eiropas Savienības Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda”

Rīgā, 2022

Izpildītājs:

SIA “AKTIIVS”

Reģistrācijas Nr. 40003697993

Ziņojumu sagatavoja Kristīne Pakalniete (kristinepa@apollo.lv)

Satura rādītājs

IEVADS	4
PĀRSKATS PAR PAVEIKTO DARBU UN PĒTĪJUMA REZULTĀTIEM	5
1. Jūras izmantošanas ekonomiskā un sociālā analīze, izstrādājot jūras izmantošanas sociālekonomisko raksturojumu, novērtējumu sociālekonomiskajiem ieguvumiem no jūras (t.sk. “ekosistēmas pakalpojumu”) izmantošanas un novērtējumu jūras izmantošanas attīstības tendencēm	5
2. Jūras vides degradācijas radīto izmaksu novērtējums, izstrādājot ekonomisko, t.sk. monetāru, novērtējumu zaudējumiem saistībā ar ekosistēmas degradāciju un samazinājumu “ekosistēmas pakalpojumu” nodrošinājumā.....	5
3. Novērtējums riskam nerasniegt LJVS, pasākumu programmā potenciāli iekļaujamo papildu pasākumu izvērtējums, izmaksu novērtējums un izmaksu-efektivitātes analīze, papildu pasākumu pamatojums un apraksts pasākumu programmai.....	6
4. Pasākumu programmā iekļaujamo papildu pasākumu sociālekonomisko ietekmju novērtējums, t.sk. izmaksu-ieguvumu analīze	7
5. Vides ekonomiskās novērtēšanas pētījums ieguvumu novērtēšanai no “ekosistēmas pakalpojumu” izmantošanas un Latvijas jūras vides aizsardzības	8
6. Novērtējumu sagatavošana un nacionālās metodikas izstrāde, lai pamatotu “izņēmumus” papildu pasākumu neieviešanai “nesamērīgu izmaksu” dēļ	8
7. Nacionālās pieejas un novērtējumu starptautiskās saskaņotības nodrošināšana	9
ATSKAITE “Jūras vides stāvokļa novērtējums” (2018) EKONOMISKĀ UN SOCIĀLĀ ANALĪZE	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz jūras bentiskajiem biotopiem”	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz jūras putniem”	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz roņiem”	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D2 svešās sugas”	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D5 slodzei biogēnu ienese jūras vidē”	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D8 bīstamās piesārņojošās vielas jūras vidē”	11
TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nerasniegt LJVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D10 jūru piesārņojošie atkritumi”	12
ATSKAITE “Kopsavilkums pasākumu novērtējumam un priekšlikumiem atjaunotajai pasākumu programmai”	12

ATSKAITE “Vides ekonomiskās (monetārās) novērtēšanas oriģināl-pētījums par ieguvumiem un izmaksām no uzlabojuma jūras “ekosistēmas pakalpojumu” stāvoklī, izveidojot jaunas Aizsargājamās jūras teritorijas”	12
ATSKAITE “Vides ekonomiskās (monetārās) novērtēšanas oriģināl-pētījums par ieguvumiem no pasākumu ieviešanas LJVS panākšanai”	12
ATSKAITE “Izvērtējums izņēmumu piemērošanai papildu pasākumu neieviešanai “nesamērīgu izmaksu” dēļ”	12
ATSKAITE “Jūras “ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskā novērtēšana”	12

Izmantotie saīsinājumi

AJT	Aizsargājamās jūras teritorijas
BJRP	(HELCOM) Baltijas jūras rīcības plāns
D	Kvalitatīvais raksturlielums („deskriptors”) jūras vides stāvokļa raksturošanai
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ESA	Ekonomiskā un sociālā analīze
HELCOM	Baltijas jūras vides aizsardzības komisija (Helsinku komisija)
SOM	(HELCOM) “Sufficiency of measures” (“pasākumu pietiekamības”) novērtējums”
JSD	Jūras stratēģijas pamatdirektīva (2008/56/EK)
LJVS	Labs jūras vides stāvoklis

IEVADS

„Eiropas Savienības Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda” finansētā projekta „Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā” (projekta Nr. 17-00-F06803-000001) ietvaros tika īstenots pētījums „Zināšanu un informācijas bāzes veidošana jūras ūdeņu izmantošanas un jūras vides mērķu sasniegšanas ekonomiskai un sociālai analīzei”. Pētījumu īstenoja uzņēmums SIA AKTiiVS, pamatojoties uz līgumu ar LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (līgums Nr. IL/109/2017 un Vienošanās Nr. IL/120/2021).

Pētījuma ietvaros tika veikts darbs sekojošās pētījuma tēmās:

1. jūras izmantošanas ekonomiskā un sociālā analīze;
2. jūras vides degradācijas radīto izmaksu novērtējums;
3. novērtējums riskam nesasnēgt LjVS; pasākumu programmā potenciāli iekļaujamo papildus pasākumu izvērtējums, izmaksu novērtējums un izmaksu-efektivitātes analīze; pamatojums papildus (jaunu) pasākumu noteikšanai un šādu pasākumu apraksts;
4. pasākumu programmā iekļaujamo papildus pasākumu sociālekonomisko ietekmju novērtējums, tai skaitā izmaksu-ieguvumu analīze;
5. vides ekonomiskās novērtēšanas pētījums ieguvumu novērtēšanai no „ekosistēmas pakalpojumu” izmantošanas un Latvijas jūras vides aizsardzības;
6. novērtējumu sagatavošana un nacionālās metodikas izstrāde, lai pamatotu „izņēmumus” papildus pasākumu neieviešanai „nesamērīgu izmaksu” dēļ.

Šī atskaite ir sagatavota kā gala atskaite par pētījuma rezultātiem, aptverot visus tehniskajā specifikācijā norādīto darba uzdevumu rezultātus.

Darbs 2017.-2018.gadā bija saistīts ar novērtējumu un rekomendāciju izstrādi Latvijas atjaunotā “Jūras vides stāvokļa novērtējuma” ekonomiskai un sociālai analīzei atbilstoši „Jūras Stratēģijas direktīvas” (JSD, 2008/56/EK) 8.panta 1.punkta c) daļas prasībām. Pētījuma rezultāti aptver 1. un 2. pētījuma tēmu. 2019.-2022.gadā pētījuma galvenais uzdevums bija nodrošināt informācijas bāzi atjaunotās nacionālās pasākumu programmas 2022.-2027.gadam sagatavošanai, lai panāktu labu jūras vides stāvokli (LjVS), atbilstoši JSD 13.panta prasībām. Pētījuma rezultātā ir sagatavots novērtējums riskam nesasnēgt LjVS, veikta papildu pasākumu izstrāde un izvērtējums, šo pasākumu sociālekonomiskais novērtējums, novērtējot izmaksas, efektivitāti un ieguvumus, sagatavoti priekšlikumi novērtējumiem un pasākumiem iekļaušanai atjaunotajā pasākumu programmā. Rezultāti aptver 3. un 4. pētījuma tēmu. 2021.-2022.gadā 6.pētījuma tēmā tika sagatavots novērtējums nepieciešamībai pēc „izņēmumiem” papildus pasākumu neieviešanai „nesamērīgu izmaksu” dēļ atbilstoši JSD 14.panta 4.punktam. Pētījuma 5.tēmā ir īstenoti divi vides ekonomiskās novērtēšanas oriģināl-pētījumi (ar datu vākšanu), lai novērtētu ieguvumus no „ekosistēmas pakalpojumu” izmantošanas un jūras vides aizsardzības, un izstrādāta sistēma jūras “ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskai novērtēšanai. 5.pētījuma tēmas rezultāti sniedza informāciju novērtējumiem 1.-4.pētījuma tēmās.

Atskaites turpmākajā nodaļā ir sniegts pārskats par paveikto darbu un pētījuma rezultātiem katrā pētījuma tēmā (1.-6.tēmai). Detalizēti rezultāti ir ietverti atsevišķās tematiskās atskaitēs (atsevišķos failos). Atskaitei ir 13 papildus tematiskās atskaites.

PĀRSKATS PAR PAVEIKTO DARBU UN PĒTĪJUMA REZULTĀTIEM

1. Jūras izmantošanas ekonomiskā un sociālā analīze, izstrādājot jūras izmantošanas sociālekonomisko raksturojumu, novērtējumu sociālekonomiskajiem ieguvumiem no jūras (t.sk. "ekosistēmas pakalpojumu") izmantošanas un novērtējumu jūras izmantošanas attīstības tendencēm

Šajā nodaļā sniegts pārskats par paveikto darbu 1.pētījuma tēmā.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Parlamenta un Padomes direktīvas 2008/56/EK (2008.gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva (JSD)) 8. panta 1.punkta c) daļu ir izstrādāts jūras izmantošanas sociālekonomiskais raksturojums Latvijas jūras ūdeņiem, ietverot nozīmīgus jūras izmantošanas veidus un nozares un raksturojot šo nozaru sociālo un ekonomisko vērtību saistībā ar jūras izmantošanu. Tam tika izstrādāti indikatori nozaru jūras izmantošanas sociālās un ekonomiskās vērtības raksturošanai, izstrādāta pieeja sociālekonomisko statistikas datu pielāgošanai šī raksturojuma vajadzībām un apkopota un pielāgota nepieciešamā informācijā raksturojuma izstrādei. Pielietotā metodika atbilst starptautiskajām rekomendācijām un ir saskaņota Baltijas jūras reģiona līmenī.

Raksturojums ietver sasaisti starp jūras izmantošanas veidiem un nozarēm, to radītajām slodzēm un šo slodžu ietekmi uz jūras vides stāvokli. Jūras izmantošanas ekonomiskā un sociālā analīze ietver jūras izmantošanas attīstības tendenču novērtējumu. Tas ir izstrādāts jūras izmantošanas veidiem un nozarēm, kas rada nozīmīgas slodzes uz jūras vidi, novērtējot šo nozaru sagaidāmās attīstības tendences, plānotos politikas pasākumus un to ietekmi uz slodžu izmaiņām, tai skaitā ņemot vērā jūras izmantošanas pārraudzības pasākumus, tostarp, jūras telpisko plānošanu.

Darba rezultātā ir sagatavoti novērtējumi iekļaušanai atjaunotajā nacionālajā jūras vides stāvokļa novērtējumā. Rezultāti ir ietverti atskaitē "Jūras vides stāvokļa novērtējums" (2018) EKONOMISKĀ UN SOCIĀLĀ ANALĪZE. Pieejams <https://www.varam.gov.lv/lv/juras-vides-stavokla-novertejums-2018>.

Papildināts jūras izmantošanas attīstības tendenču novērtējums tika izstrādāts 2020.-2022.gadā atjaunotajai nacionālajai pasākumu programmai. Tas ietver sagaidāmās attīstības tendences novērtējumu nozarēm, kas rada nozīmīgas slodzes uz jūras vidi, novērtējumu plānotajiem politikas pasākumiem un to ietekmi uz slodžu izmaiņām periodam līdz 2030.gadam. Rezultāti ir ietverti kvalitatīvo raksturlielumu tematiskajās atskaitēs.

Tika veikta pieejamās informācijas apkopošana un analīze un izstrādāti novērtējumi daudzveidīgiem ieguvumiem, ko tautsaimniecībai un sabiedrībai rada jūras „ekosistēmas pakalpojumu” izmantošana. Sākotnēji rezultāti tika sagatavoti atjaunotā "Jūras vides stāvokļa novērtējuma" ekonomiskai un sociālai analīzei. Darbs tika turpināts 2019.-2022.gadā, veicot papildus datu vākšanu un novērtējumu izstrādi un sagatavojot jūras "ekosistēmas pakalpojumu" sociālekonomisko novērtējumu (rezultāti no 5.pētījuma tēmas). Rezultāti ietver novērtējumus ieguvumiem no jūras "ekosistēmas pakalpojumu" izmantošanas un atsevišķus novērtējumus izmaiņām jūras „ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskajā vērtībā no izmaiņām jūras vides stāvoklī, sniedzot ieguldījumu vienotai sistēmai nozīmīgu jūras izmantošanas veidu, slodžu, ekosistēmas komponentu un „ekosistēmas pakalpojumu” analīzei Latvijas jūras ūdeņiem.

2. Jūras vides degradācijas radīto izmaksu novērtējums, izstrādājot ekonomisko, t.sk. monetāru, novērtējumu zaudējumiem saistībā ar ekosistēmas degradāciju un samazinājumu "ekosistēmas pakalpojumu" nodrošinājumā

Šajā nodaļā sniegts pārskats par paveikto darbu 2.pētījuma tēmā.

Saskaņā ar Direktīvas 8. panta 1.punkta c) daļu ir veikta pieejamās informācijas (t.sk. no iepriekš veiktiem vides ekonomiskās novērtēšanas pētījumiem) apkopošana un analīze un ir izstrādāts ekonomiskais (t.sk.

monetārs) novērtējums zaudējumiem sabiedrībai no jūras ekosistēmas degradācijas, ja netiek sasniegts LJVS. Novērtējums aptver Latvijas jūras ūdeņus, un tā izstrādē ir ņemta vērā saikne ar slodzēm un jūras vides problēmām, kas rada risku nesasnēgt LJVS. Novērtējumam izmantotā pieeja atbilst starptautiskajām rekomendācijām un pieejām jūras reģionā. Darba rezultātā ir sagatavoti novērtējumi iekļaušanai atjaunotajā nacionālajā jūras vides stāvokļa novērtējumā. Rezultāti ir ietverti atskaitē "Jūras vides stāvokļa novērtējums" (2018) EKONOMISKĀ UN SOCIĀLĀ ANALĪZE. Pieejams <https://www.varam.gov.lv/lv/juras-vides-stavokla-novertejums-2018>.

3. Novērtējums riskam nesasnēgt LJVS, pasākumu programmā potenciāli iekļaujamo papildu pasākumu izvērtējums, izmaksu novērtējums un izmaksu-efektivitātes analīze, papildu pasākumu pamatojums un apraksts pasākumu programmai

Šajā nodaļā sniegts pārskats par paveikto darbu 3.pētījuma tēmā.

Ir apkopota pieejamā informācija, tajā skaitā vides ekspertu vērtējumi, un sagatavots novērtējums riskam nesasnēgt LJVS, aptverot kvalitatīvos raksturlielumus, kur esošais stāvoklis novērtēts kā neatbilstošs LJVS. Riska novērtējums ir izstrādāts attiecībā uz D1 bentiskajiem biotopiem, D1 jūras ūdensputniem, D1 roņiem, D2 svešajām sugām, D5 biogēnu ienesi un eutrofikāciju, D8 bīstamo vielu piesārņojumu un D10 cieto atkritumu ienesi piekrastē. Ir sagatavots pārskats par riska novērtējuma rezultātiem un apraksti ar detalizētiem novērtējuma rezultātiem katram kvalitatīvajam raksturlielumam (skat. tematiskās atskaites). Pārējiem kvalitatīvajiem raksturlielumiem vai nu pieejamie novērtējumi¹ liecina par atbilstību LJVS (D9 "piesārņojošo vielu koncentrācijas zivīs un citās jūras veltēs", D6 "jūras dibena integritāte", D7 "izmaiņas hidrogrāfiskajos apstākļos"), vai atbilstību LJVS nav bijis iespējams novērtēt informācijas trūkuma dēļ (D1 attiecībā uz pelāģiskajiem biotopiem, D4 "barības ķēdes", D10 atkritumiem jūras vidē, D11 "jūrā ievadītā enerģija Kvalitatīvajiem raksturlielumiem saistībā ar zivīm (zem D1 un D3) novērtējums nav veikts, pieņemot, ka LJVS tiks sasniegts, īstenojot pasākumus zivsaimniecības politikas ietvaros.²

Atbilstoši Direktīvas 13. pantam visiem kvalitatīvajiem raksturlielumiem, kur pastāv risks nesasnēgt LJVS, nepieciešams identificēt papildus (jaunus) pasākumus mērķu sasniegšanai. Balstoties uz riska novērtējuma rezultātiem, ir identificēti politikas pasākumu trūkumi un, kur nepieciešams, izstrādāti papildu pasākumi šo trūkumu novēršanai, lai nodrošinātu LJVS sasniegšanu. Ir veikts iespējamo papildu pasākumu izvērtējums, šo pasākumu izmaksu novērtējums un izmaksu-efektivitātes analīze, lai pamatotu tehniski iespējamus un izmaksu ziņā efektīvus papildu pasākumus noteikto mērķu sasniegšanai (atbilstoši Direktīvas 13. panta 3.punktam).

Izvērtējuma ietvaros ir veikta iespējamo papildu pasākumu apzināšana, tajā skaitā, ņemot vērā pasākumus atjaunotajā HELCOM "Baltijas jūras rīcības plānā (2021), veikts šo pasākumu tehniskās iespējamības (t.sk., piemērojamības Latvijas situācijai) un efektivitātes izvērtējums, nodrošinot nepieciešamo papildu pasākumu kopumu noteikto vides mērķu sasniegšanai.

¹ Balstoties uz atjaunoto "Jūras vides stāvokļa novērtējumu (2018)" un vides pētījumiem šī projekta ietvaros. LHEI (2018) „Jūras vides stāvokļa novērtējums”, pieejams <https://drive.google.com/file/d/17RkcrG5qEnVuNxFEzLiR88VQqkKUnKyx/view>. LHEI (2020) Līguma atskaite projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (projekta Nr. 17-00-F06803-000001). LHEI (2021) Līguma atskaite projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (projekta Nr. 17-00-F06803-000001). PAIC (2019) Sanešu pārvietošanās jūrā izpēte un laba jūras vides stāvokļa kvalitatīvā raksturlieluma "Hidrogrāfiskie apstākļi" rādītāju aprobācija. Līguma atskaite projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (projekta Nr. 17-00-F06803-000001).

² Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2019/1241 (2019. gada 20. jūnijs) par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem un Rīcības programmai zivsaimniecības attīstībai 2021-2027 (ZM (2021) Rīcības programma zivsaimniecības attīstībai 2021-2027. Projekts. Pieejama: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/ricibas-programma-zivsaimniecibas-attistibai-2021-2027-gadam?id=23594#jump>).

Ir veikta datu vākšana par papildu pasākumu izmaksām un sagatavoti kvantitatīvi novērtējumi pasākumu tiešajām finansiālajām izmaksām. Netiešās izmaksas (t.sk. ekonomiskās izmaksas) ir raksturotas aprakstošā veidā un, kur iespējams, novērtētas ar semi-kvantitatīvu novērtēšanas pieeju (kategorijas ar intervāliem).

Ir izstrādāta pieeja pasākumu izmaksu-efektivitātes analīzei, kas atbilst starptautiskajām rekomendācijām, ņem vērā pieredzi no citām ES dalībvalstīm un pieeju Baltijas jūras reģiona līmenī. Ir veikta papildu pasākumu novērtēšana, pielietojot šo metodiku, kā arī sagatavoti ieteikumi izmaksu-efektīviem papildu pasākumiem, kas būtu iekļaujami nacionālajā pasākumu programmā jūras vides mērķu sasniegšanai.

Darba rezultātā arī sagatavoti novērtējumi iekļaušanai pasākumu programmā, kas veido pamatojumu papildu pasākumu noteikšanai, un sagatavots pasākumu apraksts pasākumu programmai, tajā skaitā, ņemot vērā ES vadlīnijas pasākumu programmas izstrādei un ziņošanai. Pasākumu novērtējumu kopsavilkums un priekšlikumi pasākumu programmai ir sniegti atsevišķā atskaitē.

Detalizēti rezultāti pasākumu novērtējumu un priekšlikumu izstrādei katram kvalitatīvajam raksturlielumam ir iekļauti atsevišķās tematiskajās atskaitēs. Rezultāti ietver sekojošus elementus:

- „riska novērtējums”, kas ietver esošo politiku pasākumu efektivitātes un “pietiekamības” novērtējumu;
- kur nepieciešams, iespējamo papildu pasākumu izstrāde;
- iespējamo papildu pasākumu sociālekonomiskā novērtēšana;
- priekšlikumi pasākumiem un novērtējumiem iekļaušanai atjaunotajā pasākumu programmā.

Visiem raksturlielumiem tika īstenotas konsultācijas ar nozaru ekspertiem, tajā skaitā tika organizētas tematiskas ekspertu diskusijas ar mērķi iepazīstināt jomā iesaistītās institūcijas ar novērtējumu rezultātiem un sniegt iespēju iesaistīto institūciju ekspertiem izteikt viedokļus par sagatavotajiem novērtējumiem un priekšlikumiem pasākumu programmai. Šādas diskusijas notika 25.11.2020. attiecībā uz D2, 26.11.2020. attiecībā uz D10, 26.11.2021. attiecībā uz D5, 20.04.2022. attiecībā uz D8 un 27.04.2022. attiecībā uz D1. Informācija par diskusiju organizēšanu un rezultātiem iekļauta katra kvalitatīvā raksturlieluma tematiskajā atskaitē. Ņemot vērā diskusiju rezultātus, tika veikti precizējumi riska novērtējumos un pasākumu priekšlikumos pasākumu programmai.

4. Pasākumu programmā iekļaujamo papildu pasākumu sociālekonomisko ietekmju novērtējums, t.sk. izmaksu-ieguvumu analīze

Šajā nodaļā sniegts pārskats par paveikto darbu 4.pētījuma tēmā.

Atbilstoši Direktīvas 13.panta 3.punktam kvalitatīvajiem raksturlielumiem, kur identificēti papildu pasākumi, nepieciešams veikt šo pasākumu sociālekonomisko ietekmju novērtēšanu, t.sk. izmaksu un ieguvumu analīzi, lai nodrošinātu, ka plānotie pasākumi ņem vērā iespējamās sociālekonomiskās ietekmes.

Tika izstrādāta piemērota nacionālā metodika šāda novērtējuma veikšanai, kas atbilst starptautiskajām rekomendācijām, ņem vērā pieredzi no citām dalībvalstīm un pieeju jūras reģiona līmenī.

Tika veikta nepieciešamo datu vākšana un analīze un izstrādāti novērtējumi papildu pasākumu sociālekonomiskajām ietekmēm, identificējot ar pasākuma ieviešanu ietekmētās nozares un sabiedrības grupas, veicot pasākumu izmaksu un ieguvumu analīzi. Novērtējumi ir izstrādāti attiecībā uz visām nozīmīgākajām slodzēm un jūras vides problēmām, kur izstrādāti papildu pasākumi jūras vides mērķu sasniegšanai. Izmaksu novērtējumiem ir izmantoti rezultāti no pētījuma 3.tēmas. Monetāriem ieguvumu novērtējumiem ir izmantoti rezultāti no vides ekonomiskās novērtēšanas oriģināl-pētījumiem (ar datu vākšanu), kas īstenoti pētījuma 5.tēmā. Rezultāti ietver kvantitatīvus (monetārus) novērtējumus individuālo papildu pasākumu ieguvumiem (saistībā ar jaunu Aizsargājamo jūras teritoriju (AJT) noteikšanu) un ieguvumiem no pasākumu kopumiem katrai jūras vides tēmai, kur nepieciešami papildu

pasākumi LjVS panākšanai. Atsevišķa izmaksu un ieguvumu analīze ir veikta papildu pasākumam saistībā ar jaunu AJT noteikšanu un nacionāla jūras biotopu atjaunošanas plāna izstrādi.

Darba rezultātā arī sagatavoti priekšlikumi izmaksu un ieguvumu novērtējumiem iekļaušanai pasākumu programmā. Detalizēti rezultāti par šiem novērtējumiem priekš pasākumu programmas katram kvalitatīvajam raksturlielumam ir iekļauti atsevišķajās tematiskajās atskaitēs.

5. Vides ekonomiskās novērtēšanas pētījums ieguvumu novērtēšanai no “ekosistēmas pakalpojumu” izmantošanas un Latvijas jūras vides aizsardzības

Šajā nodaļā sniegts pārskats par paveikto darbu 5.pētījuma tēmā.

Pētījumā tika izstrādāta nacionālā sistēma un īstenoti nepieciešamie vides ekonomiskās (monetārās) novērtēšanas oriģināl-pētījumi (ar datu vākšanu) ieguvumu sociālekonomiskai (t.sk. monetārai) novērtēšanai no jūras „ekosistēmas pakalpojumu” izmantošanas un no uzlabojumiem „ekosistēmas pakalpojumu” nodrošinājumā, sasniedzot jūras vides mērķus.

2017.-2018.gadā tika apkopota informācija par Latvijā iepriekš veiktiem ekonomiskās novērtēšanas pētījumiem un izstrādāti monetāri novērtējumi ieguvumiem no LjVS sasniegšanas nozīmīgām jūras vides problēmām, kur ir neatbilstība LjVS. Šie novērtējumi tika izmantoti jūras vides degradācijas radīto izmaksu novērtējumam pētījuma 2.tēmā.

2019.gadā tika īstenots vides ekonomiskās novērtēšanas oriģināl-pētījums (ar datu vākšanu), kura mērķis bija novērtēt sociālekonomiskās ietekmes (izmaksas un ieguvumus) no uzlabojumiem jūras “ekosistēmas pakalpojumu” stāvoklī, izveidojot jaunas AJT Latvijas jūras ūdeņos. Pētījums aptver visus Latvijas jūras ūdeņiem nozīmīgus “ekosistēmas pakalpojumus”. Pētījuma rezultāti sniegti atsevišķā atskaitē.

2021.gadā tika īstenots vides ekonomiskās novērtēšanas oriģināl-pētījums (ar datu vākšanu), kura mērķis bija novērtēt ieguvumus no pasākumu ieviešanas, sasniedzot LjVS. Pētījums aptver visas jūras vides problēmas, kur nepieciešami ieguvumu novērtējumi atjaunotās pasākumu programmas papildu pasākumu pamatošanai. Pētījuma rezultāti sniegti atsevišķā atskaitē.

Abi minētie oriģināl-pētījumi sniedza novērtējumus par sociālekonomiskajām ietekmēm un ieguvumiem pasākumu programmai pētījuma 4.tēmā.

Pētījumā tika izstrādāta nacionālā sistēma jūras “ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskai novērtēšanai, ietverot pieeju, indikatoru izstrādi un jūras “ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskā novērtējuma izstrādi, balstoties uz pieejamo informāciju. Atskaite par šiem pētījuma rezultātiem ir sniegta atsevišķā atskaitē. Pētījumā ir izmantoti rezultāti no projekta iepirkuma Nr. VARAM 2016/54 1.daļas tehniskās specifikācijas 2.1.1.punktā minētās 10. tēmas, nodrošinot vides un sociālekonomisko novērtējumu sasaisti vienotā (integrētā) jūras “ekosistēmas pakalpojumu” novērtēšanas sistēmā. Sākotnējie rezultāti tika izmantoti atjaunotajā nacionālajā jūras vides stāvokļa novērtējumā pētījuma 1.tēmā. Jūras “ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskais novērtējums sniedza informāciju pasākumu sociālekonomisko ietekmju novērtēšanai pētījuma 4.tēmā.

6. Novērtējumu sagatavošana un nacionālās metodikas izstrāde, lai pamatotu “izņēmumus” papildu pasākumu neieviešanai “nesamērīgu izmaksu” dēļ

Šajā nodaļā sniegts pārskats par paveikto darbu 6.pētījuma tēmā.

Atbilstoši Direktīvas 14. panta 4.punktam un starptautiskajām rekomendācijām tika izstrādāta nacionālā metodika izņēmumu pamatošanai „nesamērīgu izmaksu” dēļ. Metodika ietver JSD noteikto principu interpretāciju un nacionālo pieeju šādu izņēmumu piemērošanai, tajā skaitā lēmumu pieņemšanas kritērijus „nesamērīgu izmaksu” pamatošanai. Tika veikta informācijas apkopošana un starptautiska informācijas apmaiņa, tajā skaitā, apkopojot informāciju par situāciju šādu izņēmumu piemērošanai citās

Baltijas jūras reģiona un ES valstīs, lai nodrošinātu pieejas starptautisko saskaņotību. Informācija par veikto darbu nacionālās pieejas un rezultātu starptautiskās saskaņotības nodrošināšanai sniegta 7.nodaļā (tajā ietverts darbs starptautiskās saskaņotības nodrošināšanai pieejām un novērtējumiem visās pētījuma tēmās).

JSD ir izdalītas divas izņēmumu kategorijas, kas var kalpot par pamatu papildu pasākumu neieviešanai atbilstoši 14.4.pantam ("nesamērīgu izmaksu" dēļ):

1. ja nav būtiska apdraudējuma jūras videi – ja "Jūras vides stāvokļa novērtējums", kas veikts atbilstoši direktīvas 8.pantam, norāda, ka ir atbilstība LJVS, un ja nav sagaidāma stāvokļa pasliktināšanās;
2. ja izmaksas būtu nesamērīgas salīdzinājumā ar apdraudējumu jūras videi, vienlaikus nodrošinot, ka šāds izņēmums nerada apdraudējumu LJVS sasniegšanai.

Darba rezultātā ir sagatavots priekšlikums attiecībā uz pirmās kategorijas izņēmumiem. Attiecībā uz otro kategoriju tika veikta informācijas apkopošana un izvērtējums šādu izņēmumu iespējamai piemērošanai un tika atzīts, ka šobrīd nav pietiekama pamatojuma šādu izņēmumu piemērošanai. Darba rezultātā ir sagatavoti priekšlikums novērtējumu iekļaušanai pasākumu programmā. Šie pētījuma rezultāti ir sniegti atsevišķā atskaitē.

7. Nacionālās pieejas un novērtējumu starptautiskās saskaņotības nodrošināšana

Lai nodrošinātu nacionālās pieejas un novērtējumu starptautisko saskaņotību un HELCOM novērtējumu izmantošanu nacionālajā darbā, K.Pakalniete („AKTiivs”) regulāri piedalījās HELCOM darba grupu sanāksmēs saistībā ar nacionālo pasākumu programmu izstrādi un sociālekonomisko analīzi. Lai iegūtu informāciju par citu Baltijas jūras reģiona valstu nacionālajām pasākumu programmām un izņēmumiem, K.Pakalniete piedalījās HELCOM GEAR sanāksmēs. K.Pakalniete kā Latvijas pārstāvis piedalījās HELCOM ekonomiskās un sociālās analīzes ekspertu grupā (HELCOM EN ESA), kuras uzdevumi ir saistīti ar dažādu jūras reģiona sociālekonomisko novērtējumu sagatavošanu aktuālajiem HELCOM procesiem, kā arī nodrošināt platformu nacionālās informācijas un pieredzes apmaiņai un pieeju koordinācijai attiecībā uz ESA Baltijas jūras valstīs. K.Pakalniete aktīvi piedalījās šīs darba grupas darbā, tajā skaitā sanāksmēs.

ES līmenī koordinētu JSD ieviešanu attiecībā uz pasākumu programmas izstrādi un ESA nodrošina JSD dalībvalstu pārstāvju darba grupa WG POMESA³. K.Pakalniete piedalījās šīs darba grupas sanāksmēs, kurās tika apspriesti aktuālie jautājumi JSD koordinētai ieviešanai dalībvalstīs.

Kopumā K.Pakalniete piedalījās sekojošās starptautiskās sanāksmēs saistībā ar HELCOM koordinācijas un ESA procesiem un WG POMESA darbu:

1. WG POMESA sanāksme Briselē 05.02.2018.;
2. HELCOM HOLAS II ESA sanāksme Helsinkos 13.03.2018.;
3. HELCOM EN ESA sanāksme Helsinkos 14.03.2018.;
4. HELCOM SOM platformas uzsākšanas sanāksme Helsinkos 28.02.2019.;
5. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 09.04.2019.;
6. HELCOM SOM Marine Litter tematiskās grupas (attālināta) darba sanāksme 18.04.2019.;
7. HELCOM SOM Marine Litter tematiskās grupas (attālināta) darba sanāksme 23.05.2019.;
8. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 03.06.2019.;
9. WG POMESA sanāksme Briselē 05.06.2019.;
10. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 05.09.2019.;

³ Programme of measures and economic and social analysis.

11. HELCOM SOM platformas sanāksme Helsinkos 16.-17.09.2019.;
12. HELCOM SOM Marine Litter tematiskās grupas darba sanāksme Helsinkos 17.09.2019.;
13. HELCOM EN ESA sanāksme Helsinkos 18.09.2019.;
14. WG POMESA sanāksme Helsinkos 11.10.2019.;
15. HELCOM GEAR sanāksme (dalība attālināti) 06.-07.11.2019.;
16. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 25.11.2019.;
17. WG POMESA sanāksme Briselē 17.02.2020.;
18. HELCOM SOM Marine Litter tematiskās grupas (attālināta) darba sanāksme 05.03.2020.;
19. HELCOM SOM platformas (attālināta) sanāksme 24.-26.03.2020.;
20. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 25.05.2020.;
21. HELCOM SOM Marine Litter tematiskās grupas (attālināta) darba sanāksme 11.06.2020.;
22. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 22.06.2020.;
23. HELCOM SOM Marine Litter tematiskās grupas (attālināta) darba sanāksme 18.08.2020.;
24. HELCOM tematiskā ekspertu diskusija (attālināta) par atjaunotā BJRP pasākumu izvērtēšanu attiecībā uz jūru piesārņojošiem atkritumiem un bīstamajām vielām 24.-25.08.2020.;
25. HELCOM tematiskā ekspertu diskusija (attālināta) par atjaunotā BJRP pasākumu izvērtēšanu attiecībā uz biogēnu ienesi un eitifikāciju 26.-27.08.2020.;
26. HELCOM tematiskā ekspertu diskusija (attālināta) par atjaunotā BJRP pasākumu izvērtēšanu attiecībā uz bioloģisko daudzveidību 31.08.-02.09.2020.;
27. HELCOM tematiskā ekspertu diskusija (attālināta) par atjaunotā BJRP pasākumu izvērtēšanu attiecībā uz slodzēm no aktivitātēm jūrā 02.-04.09.2020.;
28. HELCOM SOM (attālināta) sanāksme 15.09.2020.;
29. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 18.09.2020.;
30. WG POMESA (attālināta) sanāksme 23.10.2020.;
31. HELCOM GEAR (attālināta) sanāksme 9.-11.11.2020. (K.Pakaliete piedalījās sanāksmes daļā, kas bija veltīta informācijas apmaiņai un koordinācijai par nacionālajām JSD pasākumu programmām un izņēmumu piemērošanu);
32. HELCOM SOM noslēdzošā (attālināta) sanāksme 30.11.2020.;
33. K.Pakalietes organizēta (attālināta) sanāksme 02.12.2020. informācijas apmaiņai ar kaimiņvalstīm (Igauniju, Lietuvu, Zviedriju un Somiju) par novērtējumu un pasākumu izstrādi atjaunotajām nacionālajām pasākumu programmām;
34. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 12.04.2021.;
35. HELCOM GEAR (attālināta) sanāksme 18.05.2021. (K.Pakaliete piedalījās sanāksmes daļā, kas bija veltīta informācijas apmaiņai un koordinācijai par nacionālajām JSD pasākumu programmām un izņēmumu piemērošanu);
36. WG POMESA (attālināta) sanāksme 11.06.2021.;
37. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 21.06.2021.;
38. K.Pakalietes organizēta HELCOM EN ESA neformāla (attālināta) diskusija par JSD 14.4.panta izņēmumiem 21.06.2021.;
39. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 02.09.2021.;
40. WG POMESA (attālināta) sanāksme 12.10.2021.;
41. HELCOM EN ESA (attālināta) sanāksme 27.10.2021.;

42. HELCOM GEAR (attālināta) sanāksme 08.11.2021. (K.Pakalniete piedalījās sanāksmes daļā, kas bija veltīta informācijas apmaiņai un koordinācijai par nacionālajām JSD pasākumu programmām un izņēmumu piemērošanu).

ATSKAITE “Jūras vides stāvokļa novērtējums” (2018) EKONOMISKĀ UN SOCIĀLĀ ANALĪZE

“Jūras vides stāvokļa novērtējums” (2018) EKONOMISKĀ UN SOCIĀLĀ ANALĪZE. Pieejams <https://www.varam.gov.lv/lv/juras-vides-stavokla-novertejums-2018>.

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnēgt LVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz jūras bentiskajiem biotopiem”

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnēgt LVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz jūras putniem”

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnēgt LVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz roņiem”

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnēgt LVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D2 svešās sugas”

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnēgt LVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D5 slodzei biogēnu ienese jūras vidē”

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnēgt LVS un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D8 bīstamās piesārņojošās vielas jūras vidē”

TEMATISKĀ ATSKAITE “Novērtējums riskam nesasnīgt LJVŠ un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D10 jūru piesārņojošie atkritumi”

ATSKAITE “Kopsavilkums pasākumu novērtējumam un priekšlikumiem atjaunotajai pasākumu programmai”

ATSKAITE “Vides ekonomiskās (monetārās) novērtēšanas oriģināl-pētījums par ieguvumiem un izmaksām no uzlabojuma jūras “ekosistēmas pakalpojumu” stāvoklī, izveidojot jaunas Aizsargājamās jūras teritorijas”

ATSKAITE “Vides ekonomiskās (monetārās) novērtēšanas oriģināl-pētījums par ieguvumiem no pasākumu ieviešanas LJVŠ panākšanai”

ATSKAITE “Izvērtējums izņēmumu piemērošanai papildu pasākumu neieviešanai “nesamērīgu izmaksu” dēļ”

ATSKAITE “Jūras “ekosistēmas pakalpojumu” sociālekonomiskā novērtēšana”